

MEDGENERACIJSKO BRANJE MLADINSKIH KNJIG (MG BRANJE)

v šolskem letu 2016/2017,

nosilec projekta: Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS

poročilo osnovala: mag. Tilka Jamnik, 4. 7. 2017

Pri Društvu Bralna značka Slovenije – ZPMS smo v sodelovanju z Javno agencijo za knjigo RS v šolskem letu 2014/2015 osnovali projekt MEDGENERACIJSKO BRANJE MLADINSKIH KNJIG (kratko: MG branje), s katerim želimo povezati skupine mladih bralcev 3. triletja OŠ in iz srednjih šol ter odrasle bralce v istem kraju (v isti splošni knjižnici, na isti šoli ipd.). Ker je bil projekt v poskusnem letu uspešen, smo nadaljevali tudi v lanskem letu 2015/2016 in v letošnjem šolskem letu 2016/2017.

Posamezne MG skupine, ki so se oblikovale na pobudo projekta Koordinatorica Tilka Jamnik

V letošnjem šolskem letu je bralo 30 skupin, od tega jih je 21 iz lanskega šolskega leta, 9 pa se jih je pridružilo na novo¹.

30 skupin je izvedlo 104 bralna srečanja:

Po 1 srečanje: OŠ Griže, Knjižnica Miklova Hiša Ribnica, OŠ Šmartno v Tuhinju, udeleženci dopolnilnega pouka v Banja Luki;

Po 2 srečanja: Gimnazija Murska Sobota, OŠ F. S. Finžgarja Lesce, OŠ Martina Krpana Ljubljana, OŠ Polzela in Občinska knjižnica Polzela, OŠ Šalovci;

Po 3 srečanja: OŠ Artiče, OŠ Prof. Dr. Josipa Plemlja Bled, OŠ Bršljin, OŠ Dolenjske Toplice, OŠ Dornberk, OŠ Gornji Petrovci, OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica, OŠ Antona Globočnika Postojna, OŠ Renče, OŠ Zadobrova;

Po 4 srečanja: OŠ Žužemberk, OŠ Žiri in Krajevna knjižnica Žiri;

Po 5 srečanj: Srednja zdravstvena šola Celje, OŠ Hajdina, OŠ Pivka, OŠ Franja Goloba Prevalje;

Po 6 srečanj: EŠ Novo mesto, OŠ Bogojina, OŠ Gorje, OŠ A. T. Linhartar Radovljica;

8 srečanj: OŠ Frana Erjavca Nova Gorica (3 mentorice)

Skupine so bile zelo raznolike (učenci 3. triletja in učiteljice, med njimi tudi upokojene; učenci 3. triletja in starejši bralci iz kluba v kraju in/ali v domu starejših; učenci 3. triletja, starši in učitelji, dijaki in profesorji; srednješolci in njihovi profesorji).

¹ Sedem novih skupin sem obiskala in vodila prvo srečanje (predstavitev projekta in bralna delavnica s poezijo).

Tabela 1: Primerjava števila skupin, njihovih srečanj ter števila prebranih knjig v šol. letih 2014/2015, 2015/2016 in 2016/2017

Šolsko leto	Število skupin	Število srečanj	Število knjig mladi bralci	Število knjig odrasli bralci	Število knjig skupaj
2014/2015	11	50	341	437	778
2015/2016	21 (91 % porast)	72 (44 % porast)	604 (77 % porast)	652 (49 % porast)	1256 (62 % porast)
2016/2017	30 (43 % porast)	104 (44 % porast)	825 (37 % porast)	850 (30 % porast)	1675 (33 % porast)

V tem šolskem letu je bralo 30 skupin, ki so imele 104 srečanja. Glede na prejšnji dve leti je porastlo število skupin in njihovih srečanj, seveda pa tudi prebranih knjig. Toda v prvem poskusnem letu so se skupine srečale povprečno 4-5 krat, medtem ko so se v tem in lanskem šolskem letu srečale povprečno po 3-4 krat. **Lahko rečemo, da se je udeležba v projektu povprečno povečala za tretjino v primerjavi s prejšnjim šolskim letom.**

V branje smo ponudili mladinske knjige iz zbirke Zlata bralka, zlati bralec Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS in iz projekta Rastem s knjigo Javne agencije za knjigo RS. Knjige smo brezplačno delili bralcem; toda vsi o njih niso poročali na skupnih bralnih srečanjih. Vse več je bralnih srečanj, na katerih se udeleženci pogovarjajo o dveh ali celo več naslovih knjig. Nekaj skupin ni izvedlo vseh načrtovanih srečanj; prenesli so jih v naslednje šolsko leto. Mentorice presežne izvode knjig uporabijo za spodbudo ali nagrado bralcev izven srečanj v našem MG projektu ali za bogatenje svojih knjižnic (prepričani smo, da knjige pridejo v prave roke ☺).

Koordinatorice skupin so na posebnem obrazcu poročale o poteku srečanja. Iz poročil je videti, da so skupine, ki so se srečevale že tretje leto, posegle tudi po drugih knjigah, ker so naš nabor izčrpale ali pa v našem naboru niso našle primernih knjig za skupno branje (npr. učenci 3. triletja in varovanci v domu starejših; srednješolci in njihovi profesorji). Dogajalo se je tudi, da so skupine želele knjige iz našega nabora, pa je zaloga izbranega naslova že pošla. Bralne skupine vključujemo v poročilo našega projekta, dokler v branje vključijo vsaj eno knjigo iz našega nabora.

Tabela 2: Knjige, ki so jih brali v 30 medgeneracijskih skupinah, šol. leto 2016/2017²

Naslov knjige	Število prebranih knjig		
	mladi	odrasli	skupaj
Saša Vegri: Naročje kamenčkov	110	115	225
Album 14/15/16	99	108	207
Damijan Šinigoj: Iskanje Eve	105	89	194
Vinko Möderndorfer: Kot v filmu	68	78	146
Andrej Rozman Roza: Živalska kmetija	51	47	98
Janja Vidmar in Benka Pulko: Otroci sveta	42	39	81
Andrej Rozman Roza: Izbrane Rozine v akciji	38	53	91
Ervin Fritz: Vrane	27	31	58
Igor Karlovšek: Gimnazijec	30	22	52
Cvetka Bevc: Desetka	26	23	49
Slavko Pregl: Geniji brez hlač	26	22	48
Janja Vidmar: Pink	22	19	41
Dušan Dim: Distorzija	19	20	39
Otroci sveta, Gimnazijec	11	10	21
Suzana Tratnik: Ime mi je Damjan	10	11	21
Arne Svingen : Pesem o razbitem nosu	10	11	21
Branje je potovanje, Prežihov Voranc: Tri pisanke	10	10	20
Pota knjige, Pripovedovali so jih mati moja	10	10	20
Bina Štampe Žmavc: Vprašanja srca, France Prešeren: Poezije	10	10	20
Branje je potovanje	8	9	17
Odprava zelenega zmaja, Ime mi je	6	11	17

² Sivo obarvani naslovi so iz projekta »Rastem s knjigo« JAK-a, rumeno obarvane naslove so skupine dodale po svojem izboru, neoznačene pa so knjige iz zbirke »Zlati bralec/zlata bralka« Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS«.

Damjan			
Annet Huizing: Kako sem po nesreči napisala knjigo	5	11	16
Slavko Pregl: Odprava zelenega zmaja	5	11	16
Goran Vojnović: Moja Jugoslavija	5	11	16
Naročje kamenčkov, Otroci sveta, Ime mi je Damjan	8	8	16
Ime mi je Damjan, Desetka	7	7	14
Ime mi je Damjan, Iskanje Eve	4	9	13
Trubar.doc	7	4	11
Andrej Blatnik: Zakon želje	6	5	11
Desetka, Osnove demokracije	2	7	9
Iztoklich: Pota knjige	5	4	9
Vinko Möderndorfer: Vaje iz tesnobe	6	2	8
Marjana Moškrič: Sanje o belem štrpedu	5	3	8
Pota knjige, Noordung.doc	2	5	7
Album, Naročje kamenčkov	3	3	6
Uvodno srečanje	17	12	29
Skupaj	825	850	1675

II. Medgeneracijsko branje v Mestni knjižnici Kranj Koordinatorica Damjana Mustar

V tem šolskem letu so izvedli 8 MG srečanj: udeležilo se jih je 79 mladih in 60 odraslih bralcev.

Prebrali so knjige:

2 x Janja Vidmar, Otroci sveta (12 mladih in 15 odraslih bralcev),

2 x Album (9 mladih in 16 odraslih bralcev)

1 x Damjan Šinigoj, Iskanje Eve (29 mladih in 5 odraslih bralcev)

1 x Igor Karlovšek, Gimnazijec (25 mladih in 12 odraslih bralcev)

1 x Pota knjige/Noordung.doc (2 mlada in 5 odraslih bralcev)

1 x Desetka/Osnove demokracije (2 mlada in 7 odraslih bralcev)

ANALIZA POROČIL³

RAZLIČNI PRISTOPI⁴:

Naročje kamenčkov:

- učenke so pripravile recital poezije;
- plesno-pevsko-literarna prireditev za starše (dramatizacija pesmi, glasbene točke ...);
- ustvarjanje lastnih pesmi v MG dvojicah;
- ob prebiranju pesmi smo se poglobljali v dovtipe urednika Igorja Saksida, ki že sam ugotavlja, da lahko pesmi S. Vegri bere vsak na prav poseben način, saj je dovolj vprašanje: Odpri oči – sneži?;
- naslov svoje naj pesmi iz *Naročja kamenčkov* so bralci napisali na kamne, brali so tudi svoje lastne pesmi ...

Album 14/15/16:

- Vsak bralec si je izbral avtorja po svoji izbiri, predstavil njegovo zgodbo, še kaj so dodali iz učbenika, poiskali na medmrežju – predstavitve učencev so bile tako dobre, da so jih ponovili v svojih razredih.
- Starejša bralka je za uvod pripravila domine iz naslovov zgodb in avtorjev, nato pa smo morali razvrstiti odlomke iz knjig k ustreznim naslovom. Ob pravilno sestavljenem zaporedju smo prebrali gesla: DRUŽENJE OB KNJIGI, LJUBIMO SLOVENŠČINO in HVALA ZA POZORNOST.
- Izvedla sem animacijo (14/15/16), ki je predramila mlade k sodelovanju, vse skupaj pa spodbudila h globljemu razmišljanju o zgodbi in nas tudi nasmejala. Tako sproščeni učenci še niso bili, animacija jim je bila všeč. Imenuje se »zamrznjena slika«. Po predhodnem naboru najboljših zgodb sem sestavila 3 skupine, ki so bile pozvane, da v nemi sliki predstavijo zgodbo, ki so jo izbrali. Vsaka skupina se je potem predstavila drugima dvema, ki sta ugibali naslov.

Živalska kmetija:

- branje smo povezali z ogledom TV oddaje o tem, kako je učitelj v času socializma izgubil službo, ker je v šoli govoril o Živalski farmi;
- primerjali smo *Živalsko kmetijo* z Orwellovo *Živalsko farmo*, ki jo je predstavila ena od starejših bralk;
- pred branjem *Živalske farme* smo izvedli delavnico stripa;
- Srečanje sem popestrila tako, da so udeleženci imeli na voljo lističe v 4 barvah (pripravila sem enako število lističev, v zadostnem številu - 32-). Tisti, ki so prišli prvi, so imeli možnost izbirati tudi, za katerim omizjem bo njihova barva sedela (fantje, ki so si po interesu zelo blizu, so tako sedeli skupaj pri eni mizi). Imeli smo 4 omizja. Ko so prišli vsi udeleženci, sem pozvala rumeno omizje (tam sta bili le 2 udeleženci), da pove eno številko od 1 do 4. Na vsaki številki sem imela eno žival (pujsa, konja, vrana in človeka): naloga omizja je bila, da po krajši razpravi oblikuje mnenje, ki ga v prvi osebi izrazi »žival«

³ Koordinatorice skupin po vsakem MG srečanju na posebnem obrazcu pošljejo kratko poročilo, v katerem so mnenja mladih in odraslih bralcev ter koordinatoric.

⁴ V poročilu sem ohranila naslove knjig, vendar je marsikatero obliko dela mogoče uporabiti tudi za druge knjige.

oz. »človek«, ki so ga izžrebali. Dinamika razprave je bila najglasnejša pri skupini – »konji« - kjer so bila pretežno dekleta, vendar je ta ekipa potem v spontanem pogovoru najbolj skromno sodelovala. Sodelujoči so se strinjali, da je bi bila navedena dinamika zanimiva in prijetna.

Ime mi je Damjan, Desetka:

- Mentorica je mladim in odraslim bralcem prebrala nekaj kratkih odlomkov iz knjige Suzane Tratnik: *Ime mi je Damjan* in knjige Cvetke Bevc: *Desetka*; učenci in starši so po srečanju knjigi odnesli domov, da ju preberejo do naslednjega srečanja.

Vrane:

- vsak si je izbral eno pesem in jo predstavil (nekateri tudi več, ker se niso mogli odločiti za eno), nekateri so pesmi tudi ilustrirali;
- Predstavili smo izkušnje iz delavnice 7. raz. pred leti, ko je bila zbirka v projektu Rastem s knjigo, na koncu smo še prisluhnili video posnetku in interpretaciji nekaterih pesmi iz zbirke *Vrane* umetnika Boštjana Gorenca Pižame. Srečanje je vodila Tilka Jamnik⁵, ki nam je ponudila še malo drugačno razmišljanje o *Vranah*, pokazala povezave s pesmimi drugih avtorjev in predvsem spomnila, da je vsako razumevanje poezije pravo, da vsak po svoje doživlja in razume pesmi. (Medbesedilnost!)

Različna druga literarna besedila, uporabljana v projektu

- Mladi in odrasli bralci izmenjajo mnenja o prebrani knjigi (spontano ali pa mentorica pripravi nekaj iztočnic – včasih gre potem pogovor v drugo smer).
- Učenke so izbrale odlomke besedila kot iztočnico za debato (*Kot v filmu*).
- Mladi in odrasli bralci se najprej ločeno pogovarjajo o knjigi, oblikujejo svoja stališča, ki jih potem primerjajo med seboj, razlagajo, zagovarjajo ...
- Vsak je vnaprej izbral nekaj poglavij (*Branje je potovanje*) in jih predstavil, tudi podprl s svojimi izkušnjami o branju.
- Debat o *Odpravi zelenega zmaja* in *Genijih brez hlač* so bralci oblikovali interaktivno z ogledom izjav Slavka Pregla v predstavitev JAK-a (v projektu Rastem s knjigo).
- Primerjava *Gimnazijca* z Ingoličevo *Gimnazijko*, razlike v obeh obdobjih.
- Kolegica učiteljica je predvajala diap projekcijo o življenju in delu Primoža Trubarja: mladi in odrasli bralci so dopolnjevali z znanjem, ki so ga pridobili z branjem knjige *Trubar.doc*.
- Učenci, ki so pri gledališkem klubu, so odigrali prizorček iz knjige (*Geniji brez hlač*) in nasmejali vse bralce; odločili so se, da bodo na šoli osnovali podoben časopis.
- Več knjig: S. Vegri: *Naročje kamenčkov*, J. Vidmar in B. Pulko: *Otroci sveta*, I. Tratnik: *Ime mi je Damjan*; vsak je izbral odlomek (pesem), ga prebral in utemeljil izbor, najprej v svoji skupini, potem še v drugih, v noči knjige, ob čaju in piškotih.
- Iskanje Eve: ob plakatu so bralci vzporejali zgodbi obeh mladih; učenke so pripravile namizno igro o fantovem potovanju od Švedske do Slovenije (*Iskanje Eve*).

⁵ Sicer pa sem v vseh bralnih delavnicah na prvem obisku MG skupine delala s poezijo (z zbirkama *Naročje kamenčkov*, *Izbrane Rozine v akciji*, ki sta izrazito medgeneracijski): fotokopijam pesmi sem odrezala naslove in jih naključno razdelila med bralce: pesmim so poiskali prave naslove; prebrali so pesem in povedali, če jim je všeč; drugo pesem so izbrali sami in povedali, zakaj so se odločili za njo. (Taka oblika deluje kot dober uvod v delavnico, hkrati pa spodbuja branje z razumevanjem. Udeležence takoj spravi v dobro voljo, so sproščeni in utemeljujejo svoj odnos do pesmi; takšen pristop k pesmim se jim zdi zabaven in duhovit, zato so prej, bolj in z manj zadržki pripravljeni svoje razumevanje in interpretacijo pesmi deliti s skupino.) Fotokopije pesmi včasih razrežem tudi na dva dela.

- Bralci so izbrali ali si zapisali misel, ki se jih je najbolj dotaknila (*Kot v filmu*).
- En upokojenec po vsakem srečanju na vsako knjigo napiše pesem (OŠ Pivka).
- Knjižničarka je iz zgodb v *Desetki* izbrala odlomke, ki so jih bralci prepoznali, to je bila iztočnica za pogovor o določeni zgodbi; ko so prebrali *Desetko*, so povabili avtorico Cvetko Bevc in ji prisluhnili, se pogovarjali z njo; povabili so tudi učence, ki knjige niso prebrali, da bi jih srečanje s pisateljico spodbudilo k branju.
- Srednješolci pripravijo srečanje skupaj z osnovnošolci (ES Novo mesto in OŠ Bršljin).
- Po branju knjige *Pota knjige* so organizirali še ogled knjižnice Minoritskega samostana na Ptuj.
- V Dol. Toplicah so MG branje vključili v Rastočo knjigo; spet nekje je srečanje potekalo v okviru TVU.
- Medgeneracijsko branje so spremenili v skupno proslavo ob kulturnem prazniku. Menjava branja in recitiranja »mlajši – starejši« je prava popestritev (Bina Štampe Žmavc: *Vprašanja srca*, France Prešeren: *Poezije*).
- Medgeneracijsko branje je mentorica izvedla v okviru dejavnosti v prazničnem decembru, na pogovorni uri.
- Nekateri bralci, ki ne utegnejo priti na srečanje, svoje mnenje sporočijo (e-)pisno, oddajo na listku (knjigo, ki so jo dobili, so prebrali in bi jo radi obdržali).
- Srečanja pogosto potekajo kot »čajanke«, ob napitkih in piškotih. ☺

MNENJA O KNJIGAH:

Saša Vegri: Naročje kamenčkov (knjigo so brali v 13 skupinah)

Mladi: bolj so jim všeč pesmi za otroke in mladino, kakšne se z veseljem spomnijo iz šolskih beril; nekatere pesmi so se jim zdel »otročje«, nekatere pa preveč zahtevne, bolj za odrasle in jih niso razumeli; pesmi iz te knjige so težke in bralcem niso preveč všeč, večino pesmi so težko razumeli; lepo je brati poezijo, toda treba jo je brati večkrat, da jo razumeš; presenečeni so, da se poezijo bere tudi na nešolski način; navdušeni so nad sproščeno obravnavo pesmi, da je pomembno to, kar bralec občuti; pri vsaki pesmi smo se pogovorili o njenem sporočilu in poiskali pesniška sredstva, mladi so izražali pozitivne vtise, način dela jim je bil všeč; devetošolke so poglobljeno predstavile avtoričine pesmi za mladino, se spomnile, da so v nižjih razredih pri »Cankarjevem« uživale ob domišljjskem zapletu knjige *Jure Kvak Kvak*.

Odrasli: bolj so jim všeč pesmi iz drugega dela zbirke; všeč jim je druženje treh generacij ob poeziji; mnenja se niso zelo razlikovala glede na starost, odlična MG pesniška zbirka!; bralce je zanimalo ustvarjalno področje Saše Vegri, njen življenjepis, iskali so pomen posameznih besed, pomen njenega psevdonima, veliko so razmišljali o vsebini njenih pesmi in v njih našli življenjske nauke; mnogim odraslim poezija ni priljubljeno branje; tudi njim so bile nekatere pesmi težke in jim niso bile blizu, toda z mnenji drugih širijo svoje obzorje; odrasli so se najprej čudili mladim, ker so tako navdušeni nad poezijo, potem pa je posrkalo tudi njih in so začutili, da je lahko tudi poezija zanimivo branje.

Album 14/15/16 (11 x)

Mladi: zgodbe so jim bile v glavnem všeč, predvsem zato, ker so kratke in razumljive; lahko so brali počasi, zgodbo na dan, všeč jim je tudi izbor; dobrodošle kratke zgodbe, spoznavanje sodobnih slov. avtorjev; ene zgodbe so jim bile bolj, druge manj všeč; najmanj všeč jim je bila *Pravljica o belem in črnem* – niso je razumeli; kot najljubše so izpostavili *Letalno šolo* P. Suhodolčana, *Mesečinsko struno* S. Makarovič, »*Ali veš, koga so danes pokopali?*« je vprašal Domen osorno T. Partljiča; *Operni berač* P. Svetine; nekatere zgodbe so jih tako pritegnile, da so v knjižnici poiskali še druga dela istega avtorja; proza jim je bolj všeč kot poezija, debatirali so o sodobnih problemih; srednješolcem zgodbe niso bile všeč.

Odrasli: odlična knjiga, dober izbor; všeč jim je bila tudi zato, ker sodobnih avtorje manj poznajo; vsi so bili nad knjigo navdušeni, tudi zato, ker jim je dala širši vpogled v mladinsko književnost; kazalo je, da bo najbolj priljubljena »*Ali veš, koga so danes pokopali?*« je vprašal Domen osorno T. Partljiča, potem pa so se mnenja kar delila in pri čisto vsaki so našli kaj navdušujočega; opazili so naslovnico knjige, ki je oblikovana zelo podobno mobilnemu telefonu, mladi pa tega niso opazili(!); kratke zgodbe so zelo dobrodošle za obravnavo pri pouku; lahko jih preberemo cele, ne samo odlomka; razvila se je debata, če je branje odlomkov namesto cele knjige sploh smiselno; pogovor o vrednotah iz posameznih zgodb, prispevali svoje izkušnje; odrasli so se o zgodbah bolj razgovorili, izpostavili so zgodbe *Mesečinska struna* S. Makarovič, *Zalika in Gusti* F. Lainščka ter *Duh Maksa Zeljarskega* D. Zupana; poudarili so idejo v zgodbi, slog pripovedovanja ... pogovarjali smo se tudi o avtorjih samih, o njihovih značajih, o srečanjih z njimi ...; nekaterim knjiga ni bila tako všeč; profesorjem srednješolcev zgodbe niso bile všeč.

Damijan Šinigoj: Iskanje Eve (11 x)

Mladi: različna mnenja, knjiga jim je bila v glavnem všeč, ampak vendarle preveč naključij; odpira vrsto problemov, ob katerih se da pogovarjati; dobra ideja z majicami; fant je pogumen, da se je odpravil na tako dolgo pot; pogovor o življenju - samo, da se je zgodba srečno končala, v takšno pustolovščino se ne bi podali ...; ugotavljajo, da tudi internet ne more rešiti vseh zapletov; prevelika odvisnost od elektronske tehnologije nas lahko pahne v brezup, če ta zataji; večine ni motil pogovorni jezik; knjiga se jim je zdela lahkotna, berljiva, malo naivna ...; uživali so v branju, še bolj pa v pogovoru o knjigi; ob knjigi smo razpravljali o temah, s katerimi se vsak dan soočamo – prepiri s starši, zaljubljenost, odnos do šole, zavezništvo s starimi starši in s prijatelji ...; srednješolci navdušeni, knjiga se jim zdi simpatična, tudi smešna (pretep očetov).

Odrasli: avtor je najbž želel pokazati sodobni svet in kam vodi odsotnost pogovora; dobra knjiga za medgeneracijski pogovor, mladi in odrasli res lahko soočijo svoja mnenja; preveč lahkotna, manjka ji globine; naivna, odpira mnogo tem, ki jih ne razvije, bralca pogosto podcenjuje, po drugi strani je prijetno mladostna, prijazna, podpira pozitivne vrednote; »krasna knjiga, lepo se je brala, tudi mi se kdaj zlažemo, da bi obveljala naša, in kaj lahko iz tega nastane«; zgodba je nekoliko preveč načrtovana, zrežirana, za mladino pa je gotovo poučna, saj že sam avtor poudarja, da je v njej hotel prikazati pasti življenja in kako hitro te neka laž ali neprevidnost lahko pahne v težave; ogorčeni (na OŠ Pivka) nad slabo uporabo primorskega narečja; profesorji srednješolcev menijo, da je besedilo preveč nerealen konstrukt.

Vinko Möderndorfer: Kot v filmu (8 x)

Mladi: Gašper se jim je zdel malo neobičajen, njegov problem se jim ni zdel tragičen; lahkotno rešuje probleme, brez posebnih težav, nasilje med mladimi je morda prikazano nekoliko pretirano; všeč jim je, ker je avtorju uspelo avtentično pokazati vzdušje v šolarjevem življenju, tudi jezikovno; knjiga je lahko berljiva; ločitve, izguba službe, nesprejetost otroka, medvrstniško nasilje ... so teme, ki se nas dotikajo vsak dan; presenečeni, ker pogovor poteka iskreno in sproščeno, čisto drugače kot pri pouku; srednješolcem je knjiga všeč.

Odrasli: humoristični stil pisanja omili Gašperjev problem, kompleksne težave (sodobnih) družin; avtorju je uspelo nanizati vrsto problemov, o katerih se da pogovarjati, knjiga je kot nalašč za izmenjavo MG mnenj; napisal jo je, kot da jo pripoveduje dvanajstletnik; osebe so se jim zdele dobro prikazane, zanimive, problemi precej poglobljeni; poudarili so motiv prijateljstva (samo) po internetu; dober prikaz današnje družbe, aktualna tematika, simpatičen, skoraj pravljичen zaključek zgodbe, a možen in moramo verjeti vanj; zaneslo jih je v njihovo mladost, toda radi so poslušali mlajše o spletu idr.; učitelji navdušeni nad otroki, ker se v MG skupini pokažejo kot razmišljajoči bralci; profesorjem srednješolcev je knjiga všeč.

Andrej Rozman Roza: Živalska kmetija (6 x)

Mladi: zdela sejim je kruta, predvsem slike, preveč ubijanja; niso je razumeli, ne poznajo zgodovine (čeprav se o tem učijo) in sodobne družbene stvarnosti, ne znajo povezovati; vseč, ker se hitro prebere; pritegnil jih je jezik, ker jim je blizu; knjiga je bila še kar v redu; napeta, zabavna, razburljiva, polna dogodivščin, zanimiva, resnična; prikazuje kruto resničnost skozi veliko zapletov, laži, in prirejanja pravil.

Odrasli: predelava v strip in posodobitev Orwellovega dela je najbrž dobra poteza, da se delo približa sodobnim mladim bralcem; je odraz sodobnega sveta, profesorji so naredili primerjavo z Orwellom; vsebina pritegne z večno aktualnostjo – za vsa zgodovinska obdobja.

Andrej Rozman Roza: Izbrane Rozine v akciji (6 x)

Mladi: pesmi so jim bile vseč; razvil se je pogovor različnih temah v pesmih in o jeziku, uporabi slenga v literaturi itd.

Odrasli: zanimive izkušnje in spomini odraslih (npr. o lenobi); dilema, ali je aktualizacija, ironija ... dober prvi stik mladih z literaturo, ker je najprej treba poznati original, potem lahko razumeš aktualizacijo.

Ervin Fritz: Vrane (4 x)

Mladi: pesmi so jim bile zelo vseč, ker so duhovite in smešne; presenetilo jih je nasprotje med krutim in smešnim, ki je prisotno v nekaterih pesmih ...

Odrasli: pesmi so jim bile vseč, tudi način, kako smo se jih lotili; učiteljem je bila vseč obravnava pesmi T. Jamnik, ki bi bila uporabna tudi v razredu; opazili so povezavo z ljudsko pesmijo različne sloge, življenjskost pesmi, sprijaznjenost z usodo, svobodo ...

Janja Vidmar: Pink (4 x)

Mladi: dijakinjam je bila knjiga vseč, skozi pripovedovanje avtorice so spoznale čas sedemdesetih oziroma osemdesetih let preteklega stoletja, čas bivše Jugoslavije, kako so takrat živeli in kako so razmišljali tako mladi kot starejši; zanimalo so jih izkušnje upokojenih o času socializma, postavljali so vprašanja; čas, ko je bilo treba po kavbojke čez mejo, jim je tuj, odraščajo v svetu, kjer imajo vsega v izobilju; težko so razumeli štajerščino.

Odrasli: obujali so spomine na življenje v času socializma in pomanjkanja osnovnih dobrin, pripovedovali so osebne izkušnje o »švercanju« čez mejo; »Pritegnil me je avtoričin slog pisanja, ob prebiranju knjige sem se počutila nostalgичno, saj sem se v marsičem lahko poistovetila s pisateljčinim doživljanjem tistega časa.«

Janja Vidmar, Benka Pulko: Otroci sveta (3 x)

Mladi: bilo jim je vseč, ker so lahko vsak dan prebrali po eno zgodbo; zdele so se jim zelo zanimive, predvsem zaradi opisov življenja in navad v drugih, v precej oddaljenih državah; želijo si tudi potovati v te kraje in spoznati način življenja svojih vrstnikov; kratke zgodbe, ob katerih je možno izmenjati mnenja.

Odrasli: zgodbe so se jih dotaknile; ob njih je možno izmenjati mnenja; zanimiva sem jim je zdela kombinacija fotografij in zgodb; najprej so se pogovarjali o knjigi, potem pa o empatiji in socialnem čutu; malo razočarani, ker avtorica ni opisovala resničnih izkušenj B. Pulko; prispevali so veliko izkušenj s svojih potovanj.

Cvetka Bevc: Desetka (3 x)

Mladi: navdušeni; všeč jim je bilo, ker so se pogovarjali o problemih posamezne zgodbe; knjiga se jim je zdelala zanimiva, nekaterim celo najbolj zanimiva od vseh tu prebranih; z lahkoto so se vživeli v junake, FB profil na začetku vsakega poglavja jim je bil všeč.

Odrasli: spraševali so se, koliko sploh poznajo svoje otroke; všeč jim je bilo, ker so lahko slišali, kaj mladi mislijo o obravnavanih problemih; med odraslimi so bila mnenja bolj deljena, enim je bila zelo všeč, enim pa sploh ne; grafična sm-znamenja so bila za nekatere zelo moteča, drugi so jih z lahkoto ignorirali, tretji normalno sprejeli; o vsakodnevnem življenju mladih junakov se je razvila živahna debata, ki je v glavnem izražala zaskrbljenost staršev (saj bodo njihovi otroci prav kmalu v drugem letniku srednje šole ...)

Slako Pregl: Geniji brez hlač (3 x)

Mladi: knjiga jim je bila všeč, z junaki so se poistovetili, predvsem jim je bilo všeč to, da govori o aktivnih mladih, ki ustvarjajo svoj časopis; delo jim je bilo blizu in bi ga priporočili v branje tudi drugim; prav tako so se našli v zgodbi o prijateljstvu in ljubezni; zelo jim je bil všeč ljubezenski trikotnik – Bob, Biba, Genij.

Odrasli: mnenja so bila deljena; približno polovici je bilo delo všeč, da se je lahko bralo, druga polovica pa je bila nasprotnega mnenja, da je bilo imen preveč, preveč junakov in prehitri prehodi, sicer pa nam je bila sporočilnost dela všeč; obujali so spomine na svoja srednješolska leta.

Suzana Tratnik: Ime mi je Damjan (2 x)

Mladi: nekaterih srednješolcev knjiga ni pritegnila, niso je razumeli, moti jih nasilje, kletvice; nekaterim mladim je knjiga všeč, na šolah je namreč vse več otrok s posebnimi potrebami.

Odrasli: knjiga jim je všeč, odraža probleme, ki so pogojeni s sodobno družbo in družino; srednješolski profesorji knjige niso prebrali do kraja, moti jih jezik idr., le eden je pohvalil, da je avtorica dobro opisala stisko mlade junakinje in nerazumevanje okolice do nje.

Igor Karlovšek: Gimnazijec (1 x)

Mladi: vsem je bila ta knjiga izmed vseh najbolj všeč, uvod se jim je zdel predolg, zgodba in nadaljevanje pa zelo zanimiva, pretresljiva; knjiga jih je naučila, da se ne smejo nikoli predati in obupati; junak zgodbe, fant Peter, se jim je zdel pogumen, kljub temu, da se zaradi blokade sploh ni mogel braniti; šokirala jih je zgodba Polone, to, kako hitro je pozabila na Petra, na njuno ljubezen in prijateljstvo; pogrešali pa so bolj definiran konec – kaj se z junakom dejansko zgodi po oprostilni sodbi.

Odrasli: pridružili so se mnenju mladih; pojavilo se je pa vprašanje o naši družbi in sistemu, ali je mogoče, da se taka krivica zgodi tudi v resničnem življenju; primerna knjiga za živahno MG izmenjavo mnenj.

Dušan Dim: Distorzija (1 x)

Mladi: čeprav je zahtevna, jim je bila knjiga jim všeč, ker je v nji veliko ljubezni in glasbe.

Odrasli: všeč, toda malo odmaknjena.

Branje je potovanje (ur. J. Zupan) (1 x)

Mladi: povedali so, kaj oni menijo o branju in bralni znački, zanimivo je bilo poslušati o branju nekoč, bralni znački idr.

Odrasli: obujali so spomine na čase svoje BZ, poudarjali so pomen branja; zbornik je lepa počastitev 50-letnice BZ.

Iztok Illich: Pota knjige (1 x)

Mladi: priznali so, da so knjigo prebrali bolj površno, da pa so veseli, ker smo zadnje srečanje organizirali kot ogled knjižnice Minoritskega samostana v Ptuju.

Goran Vojnović: Moja Jugoslavija (1 x)

Mladi: od petih učencev sta knjigo v celoti prebrali le dve učenki, ki nista bili navdušeni; ostali so izkoristili pravice bralcev, da ne berejo; povedali so, da knjige niso razumeli, da se jim je zdela dolgočasna; po pogovoru o knjigi jim je tematika postala malo bližja, a še vedno samo z vidika nekega zgodovinskega romana, kar se je odraslim, ki so to obdobje živeli, zdelo težje razumljivo.

Odrasli: ta knjiga je spodbudila najbolj vročo debato doslej, sprožila je ogromno osebnih zgodb, nasprotnih mnenj, vrednotenj; bila je res vroča polemika, ki se je na trenutke začela že politično barvati, tako da je moderatorica morala kar energično miriti razvnete strasti.

Trubar.doc (1 x)

Mladi so jo težko prebrali, veliko nerazumljivih besed, toda potem so bili ponosni, ker so zmogli, veliko so se naučili.

Odrasli: težko so se pretolkli, toda zvedeli veliko novega o Trubarju.

Slavko Pregl: Odprava zelenega zmaja in Geniji brez hlač⁶ (1 x)

Mladi: obe knjigi sta jim bili všeč, zanesli sta v različne debate: kaj učenci pričakujejo, ko bodo zapustili osnovno šolo; govorili so o prijateljstvu, vrstniški pomoči, odnosu s starši ... tudi o prepovedanih drogah.

Odrasli: bili so bolj kritični, različnih mnenj (so tako genialni gimnazijci sploh možni?), odnosi med junaki so preveč idealizirani; zanimivi spomini starejših o prehodu iz manjših krajev v Ljubljano, o šoku ob vstopu v srednjo šolo ...

Slavko Pregl: Odprava zelenega zmaja; Suzana Tratnik: Ime mi je Damjan (1 x)

Mladi: *Odprava zelenega zmaja* jim je bila sprva dolgočasna, pozneje jim je postala zanimiva; motili so jih odstavki na začetku vsakega poglavja, ki napovedujejo, kaj se bo zgodilo. *Ime mi je Damjan* so prebrali učenci 8. in 9. razreda; knjiga se jim je zdela zanimiva, glavni junak se jim smili.

Odrasli: *Odprava zelenega zmaja* jih je ponesla nazaj v svet otroštva, spomnili so se tudi nadaljevanke; splošni vtis je, da je njim knjiga veliko bolj zanimiva kot mladim. *Ime mi je Damjan* se jim je zdela pretresljiva.

Koordinatorica: Prvotna knjiga, ki so jo izbrali za to srečanje je bila *Ime mi je Damjan*, vendar je ob branju nastalo tolikšno vznemirjenje pri nekaterih starših in starih starših, da sem se odločila, da knjigo zamenjam z drugo; tako smo prišli do *Odprave zelenega zmaja*. Kljub temu se nisem hotela pustiti odpraviti kar tako, zato sem se odločila za pogovor o obeh.

Dušan Dim: Distorzija; Saša Vegri: Naročje kamenčkov (1 x)

Mladi: z zanimanjem so poslušali o času, v katerem so odraščali njihovi starši, katero glasbo so poslušali in kako je bilo v srednji šoli.

Odrasli: predvsem so primerjali današnji in tisti čas in primerjali sebe in svoje otroke; zelo so se našli oziroma so podoživeli pesmi v zbirki *Naročje kamenčkov*.

Igor Karlovšek: Gimnazijec; Janja Vidmar in Benka Pulko: Otroci sveta (1 x)

Mladi: našli so se v knjigi *Otroci sveta*, pritegnile zgodbe vsega sveta, fotografije in nazorno prikazani zemljevidi, kjer se zgodbe dogajajo; učenci so ganjeni nad usodo otrok po svetu, ne morejo razumeti, da je svet tako krut; zgodbe je treba brati na obroke; pogovarjali so se o sreči in strahu.

⁶ V poročilu so ohranjene dvojice (ali celo več!) knjig, kakor so jih obravnavale skupine na srečanjih. V teh primerih so pogovori najbrž manj poglobljeni.

V knjigi *Gimnazijec* so kritizirali predvsem starše oziroma mamo, ki po njihovem mnenju ni razumela Petra in ga ni imela rada; navdušeni so bili nad njegovo nadarjenostjo za matematiko.

Odrasli: primerjali so *Gimnazijca* z Ingoličevo *Gimnazijko* in našli veliko podobnosti in razlik v času; prav tako so skušali razumeti Petrov molk, se dotaknili šole in sodišča.

Knjiga *Otroci sveta* pa je v odraslih zbudila predvsem žalost nad usodo otrok po svetu.

Iztok Ilich: Pota knjige; Noordung .doc (1 x)

Mladi: *Pota knjige* je zanimivo napisano delo, ki spremlja zgodovino knjige od začetkov pisanja, različnih pisav in predlog za pisanje, prvih rokopisov, razvoj tiskarstva, itd.

Odrasli: knjiga oz. knjige za nas Slovence niso bile le prenašalke in posredovalke kulturnih dobrin, umetniških sporočil in znanja; Ilich omenja našo državno neodvisnost in samostojnost v novi »pomladi narodov«, ki je sledila padcu Berlinskega zidu; le-to smo dočakali s svojo akademijo znanosti in umetnosti, z dvema univerzama, z muzeji, galerijami in filharmonijo; pa tudi s slovarji, leksikoni in priročniki vseh vrst.

Več knjig: Saša Vegri: Naročje kamenčkov, Janja Vidmar in Benka Pulko: Otroci sveta, Suzana

Tratnik: Ime mi je Damjan (1 x)

Ni mnenj o posameznih knjigah; so pa menda mladi bralci uživali, ker je vsak izbral odlomek (pesem), ga prebral in utemeljil izbor, najprej v svoji skupini, potem še v drugih, v noči knjige, ob čaju in piškotih.

Marjana Moškrič: Sanje o belem štrpedu⁷ (1 x)

Mladi: knjiga je bila vsem všeč; rekli so, da si niso predstavljali, da lahko slovenski pisatelj napiše takšno knjigo.

Odrasli: tudi učiteljem je bila knjiga všeč; izpostavili so problem medvrstniškega nasilja in vprašanje moči oziroma nemoči; izmenjava mnenj je bila izredno zanimiva, predvsem zato, ker se dijaki in učitelji niso v vsem strinjali.

A. Swingen: Pesem o razbitem nosu (2 x)

Mladi: knjiga je bila vsem všeč; navduševali so se nad Bartovim značajem, nad njegovim pogumom in voljo; med pogovorom so povedali veliko primerov iz življenja, spomnil jih je tudi na resnične ljudi iz okolice.

Odrasli: tudi učiteljem je bila knjiga všeč; zelo dober izbor za branje, kajti razvila se je dolga debata z mnogo življenjskimi primeri; vsi so knjigo doživljali kot pozitivno; odrasli so opazili zanimivo notranjo zgradbo pripovedi, ki počasi odgrinja razmere, v katerih Bart živi, in kakšno mamo ima; pogovarjali smo se tudi o socialni problematiki in o tem, kako težko rešljiva je.

Annet Huizing: Kako sem po nesreči napisala knjigo (1 x)

Mladi: knjiga jim je bila zelo všeč; lepo prikazani odnosi, koristna navodila za pisanje, nevsakdanja tema, močno sporočilo.

Odrasli: so opazili dvojni pomen v naslovu, dvojni tisk v besedilu, zanimivo slikovito opisovanje – živo so si lahko predstavljali dogajanje, volja do življenja, ravno tako so jim bila všeč navodila za pisanje.

Vinko Möderndorfer: Zakon želje (1 x)

Mladi: srednješolcem se je zdela knjiga težka in nerazumljiva.

Odrasli: bila jim je všeč; všeč tudi to, da slišijo mnenja mladih in tako zvejo, kaj zares mislijo o prebranem.

⁷ Od tu naprej knjige niso iz našega nabora.

Vinko Möderendorfer: Vaje iz tesnobe (1 x)

Mladi: dijakinje najprej nad zgodbami niso bili navdušene, v pogovoru pa so jih razumele, doživljale drugače, tako da smo srečanje naredili še enkrat.

Odrasli: dragoceno jim je bilo slišati, kako zgodbe doživljajo dijakinje.

SPLOŠNO:

- prijetno sproščeno vzdušje na srečanjih, ponavadi srečanja trajajo več kot uro,
- ponekod si jih bralci želijo več,
- v začetku je težko pridobiti tako mlade kot odrasle za sodelovanje, težko je uskladiti termine za srečanje; zadrege drug pred drugim ... ko pa se ujamejo, so izkušnje pozitivne,
- velika spodbuda za sodelovanje so knjige, ki jih dobijo v dar,
- mladim zmanjkuje časa za branje,
- sodelovanje v projektu je tako mladim kot odraslim spodbuda za branje (nekakšna prijetna obveznost),
- nekatere knjige so kot nalašč za MG branje, spodbujajo izmenjavo mnenj; z njimi globlje razumemo besedila in spoznavamo drug drugega, med udeleženci se tkejo dragocene medsebojne vezi,
- na učence gotovo dobro vpliva to, da vidijo svoje starše, stare starše in učitelje, da berejo in razmišljajo o literaturi (branje je vseživljenjska dejavnost!),
- starši so veseli, ko slišijo mnenja svojih otrok: na srečanjih se pogovarjajo o različnih rečeh in na način, kot se doma redko kdaj. »Super so dijaki različnih smeri in pogledov. To je več vredno, kot razpravljati o problemih in knjigi.«
- MG srečanja so popestritev dela učiteljev, tudi iskanja dobrih rešitev za delo z mladimi. »Kar me vedno znova preseneča je predvsem to, da tako globoko razmišljajo o prebrani vsebini, saj tega ne opazimo v razredu, ko imamo opravka samo z učenjem.«
- starejšim MG srečanja zagotavljajo občutek sprejetosti in pomembnosti v kraju, lajšajo jim osamljenost ter krepijo duševno zdravje. »S to urico ste mi polepšali cel teden!«
»Počaščen sem, da lahko sodelujem z mladimi. Potem mislim, da sem tudi sam mlajši in bolj koristen.«
- za MG branje z varovanci v domu starejših je večina knjig v našem naboru prezahtevna, zato koordinatorka izbira njim primernejše knjige (OŠ Franja Goloba Prevalje),
- nekatere skupine se v okviru MG branja odločajo le za eno knjigo iz našega nabora (OŠ Šmartno v Tuhinju, ES Novo mesto), nekatere skupine, ki sicer berejo vse šolsko leto, izvedejo le eno MG srečanje (MG branje v Mestni knjižnici Kranj).
- v večini primerov vodi MG skupino ena koordinatorka (ponavadi je to šolska knjižničarka), ponekod sodeluje z eno ali več učiteljicami; v primeru skupin, kjer so mladi bralci iz šole, starejši pa iz splošne knjižnice, sodelujeta knjižničarki iz obeh ustanov, ponekod tudi »zunanje« voditeljice bralnih skupin odraslih; v primeru MG srečanj v domu starejših sodelujejo delovne terapevtke idr.

Praksa skupin v MG projektu je zelo raznolika, toda vseh 30 sodelujočih skupin v šolskem letu 2016/2017 ima pozitivne izkušnje, bralci vseh starosti so zadovoljni. »Projekt si zasluži čisto desetko«. Vse skupine si želijo sodelovati tudi v naslednjem šolskem letu. Tudi mi smo zadovoljni, pričakujemo pa in si želimo, da bi se število skupin še povečalo in bi se razširila praksa MG branja.

